

Šī informācija ir sagatavota ar Eiropas Savienības finansiālu atbalstu. Par šīs informācijas saturu pilnībā atbild Latvijas Cilvēktiesību centrs, un tas nevar tikt uzskatīts par Eiropas Savienības viedokli.

Projekts tiek finansēts no Eiropas Bēgļu fonda līdzekļiem.

http://ec.europa.eu/justice_home/funding/refugee/funding_refugee_en.htm

Pētījums par patvēruma meklētāju, bēgļu un personu, kurām piešķirts alternatīvais statuss, piekļuvi izglītībai Latvijā

Pētījuma mērķis ir apzināt patvēruma meklētāju, bēgļu un alternatīvo statusu ieguvušo personu (turpmāk tekstā – mērķgrupu) iespējas, vajadzības un problēmas iegūt izglītību Latvijā.¹ Ziņojumā ir skarti jautājumi par nepilngadīgo un pieaugušo personu piekļuvi dažāda līmeņa izglītības iestādēm. Latvijā līdz šim bijusi neliela pieredze pētījuma mērķgrupu iekļaušanā izglītībā. Kopš 2008. gada vispārīzglītojošajās skolās izglītību ir apguvuši aptuveni 20 nepilngadīgie patvēruma meklētāji, taču informācija par bēgļu un personu ar alternatīvo statusu situāciju izglītības jomā faktiski nav pieejama. Praksē ir zināmi gadījumi par mērķgrupu iekļaušanos arī profesionālās izglītības iestādēs un augstskolās. Dažās skolās lielākā vai mazākā mērā jau ir izveidojusies pieredze uzņemt mērķgrupu pārstāvjus, pielāgojot mācību procesu viņu vajadzībām. Tomēr pašreiz, kad mērķgrupas sāk iekļauties Latvijas skolās, ir nepieciešama situācijas apzināšanās, lai identificētu pašreizējās iespējas un problēmas un veicinātu skolu gatavību strādāt ar mērķgrupām.

2010. gadā veiktie grozījumi LR normatīvajos aktos būtiski paplašināja mērķgrupu tiesības uz izglītību. Izglītības likumā ir atzīts pret-diskriminācijas princips un nostiprinātas visu mērķgrupu tiesības uz bezmaksas vispārējo izglītību. Tomēr likumdošanas ietvars ietver sevī arī nepilnības, tostarp, mehānismu trūkumu to patvēruma meklētāju piekļuvei vispārējai izglītībai, kuri nav beiguši pamatskolu un ir sasnieguši pilngadību; vienotu zināšanu pārbaudes metodoloģijas trūkumu; mācību programmu paraugu un vadlīniju to izstrādei trūkumu; papildus atbalsta (finansējums pedagogu atalgojumam un mācību līdzekļu iegādei utt.) trūkumu nepilngadīgām personām arī pēc bēgļa vai alternatīvā statusa piešķiršanas; garantiju trūkumu patvēruma meklētāju piekļuvei profesionālās izglītības iestādēm u.c.

Kopš 2010. gada nepilngadīgie patvēruma meklētāji visbiežāk ir bijuši ievietoti adaptācijas klasēs, lai vēlāk tos pārceltu vispārējā klasē. Taču līdz šim vēl nav izveidojusies prakse, kad šādi bērni pāriet vispārējās klasēs. Valodas barjera, pielāgotu mācību programmu, vadlīniju un piemērotu mācību līdzekļu trūkums, pedagogu nepietiekošās prasmes strādāt ar mērķgrupām, kā arī vispārējās integrācijas

¹ Pētījumā tika veikta LR normatīvo aktu analīze starptautiski un ES tiesību normu kontekstā; tika veiktas 37 daļēji strukturētas padziļinātas intervijas – ar patvēruma meklētājiem, bēgļiem un alternatīvo statusu ieguvušajām personām, ar valsts un pašvaldību iestāžu un NVO pārstāvjiem, kā arī tika veikta padziļināta situācijas izpēte četrās skolās, kurās ir mācījušies attiecīgo mērķa grupu pārstāvji.

politikas trūkums rada galvenos šķēršļus mērķgrupu sekmīgai piekļuvei vispārējai izglītībai. Svešvalodu apgūšana skolotājiem, bērnu latviešu valodas apguves iespēju paplašināšana, iespējas iemācīties mācību valodu pirms priekšmetu apgūšanas, valsts atbalsts individuālās pieejas mācību nodrošināšanā gan pirms, gan pēc statusa iegūšanas, jauni mācību līdzekļi un vadlīnijas skolotājiem mācību plānu izstrādei, sociālo pedagogu, sociālo darbinieku un psihologu pieejamība, pēc dažādu intervēto personu domām, būtiski veicinātu nepilngadīgo mērķgrupu vajadzību apmierināšanu.

Arī pieaugušo mērķgrupu pārstāvju sekmīgu integrāciju apgrūtina ierobežotās iespējas apgūt latviešu valodu un profesiju, valodas barjera, pielāgotu mācību programmu trūkums latviešu valodā, kā arī kopējā materiālā nedrošība un rūpes par nākotni. Pielāgotu latviešu valodas un neformālās izglītības iespēju paplašināšana, ieskaitot Patvēruma meklētāju izmitināšanas centrā, informācijas pieejamība saprotamā valodā par tiesībām uz izglītību, kā arī vispārējās integrācijas politikas sakārtošana ir svarīgākās pieaugušo vajadzības, kas izriet no pētījuma.

Pilnais pētījuma teksts